

U ime obitelji: Izvješće o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova u 2020.

Uvod

Udruga U ime obitelji, kao krovna udruga koja surađuje s velikim brojem udruga i građanskih inicijativa u Republici Hrvatskoj, dužna je, kao i prethodnih godina, upozoriti na nekoliko važnih činjenica vezanih uz Izvješće o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, gđe Višnje Ljubičić za 2020.godinu (dalje: Izvješće).

Prvenstveno, zanimljivo je primijetiti da Izvješće počinje, završava, te se kroz sadržaj višestruko poziva na okolnosti nastale uslijed pandemije bolesti COVID-19. Opetovano se ističe da je provedba planiranih aktivnosti obilježena navedenim izazovima, iako ostaje nejasno kako je preporučeni rad od kuće u okolnostima pandemije **mogao utjecati na broj ili kvalitetu pisanih preporuka** (396), **upozorenja** (362) i **prijedloga** (683) koje je Pravobraniteljica upućivala s obzirom na to da se isti pišu elektronskim putem i ne podliježu bilo kakvim epidemiološkim mjerama koje su bile na snazi. Dodatno se u Izvješću ističe da se rad Pravobraniteljice većinski odnosi na Grad Zagreb jer područni uredi izvan Grada Zagreba ne postoje. S obzirom na 13 zaposlenih u uredu, ne vidimo razlog da se rad izvan Zagreba ne bi mogao proširiti i bez područnih ureda.

Nadalje, cjelokupno je Izvješće sastavljeno tako da se bavi nabrojanjem statističkih podataka, čime se stvara dojam zaključak kako čitamo izvješće administrativnog djelatnika **umjesto stručnog neovisnog tijela nadležnog za suzbijanje diskriminacije u području ravnopravnosti spolova**. Umjesto nizanja suhoparnih brojki i statistika iza kojih ne stoji u praksi vidljiv doprinos suzbijanju diskriminacije, odnosno zaštiti od diskriminacije na temelju spola, bilo bi nužno, između ostalog, navesti primjerice koje konkretne korake Pravobraniteljica vidi kao nužne u **rješavanju diskriminacije žena na tržištu rada**.

Iako u Izvješću Pravobraniteljica dostavlja mnoge podatke o broju upućenih pismenih akta, **ostaje nedorečeno i nejasno saznati s kakvim učinkom i koje su pozitivne promjene nakon njenih intervencija donesene**. Kao dokaz uspješnog poslovanja ureda Pravobraniteljice navedena je dobra suradnja između ureda Pravobraniteljice i ostalih aktera koji su pravovremeno dostavljali svoja očitovanja na intervencije Pravobraniteljice što smatramo nedovoljnim parametrom za kvalitetnu ocjenu njenog rada. Nameće se logično pitanje, **ako je za uspjeh dovoljno ishoditi odgovor na postavljeni upit, je li nužno za takvo djelovanje utrošiti više od 4 milijuna kuna proračunskog novca?**

Vrlo je indikativno što se navodi **kako Pravobraniteljica djeluje po dobivenim pritužbama i u cijeloj godini samo je 28 (!) puta reagirala na svoju inicijativu**. Smatramo kako je nužno povećati broj samoinicijativnih istupa i djelovati proaktivno, osobito u području zaštite radnih prava žena koje se odlučuju na majčinstvo i radi toga su izložene raznim oblicima diskriminacije, onih čije je radno mjesto izvan kuće i onih čije je radno mjesto kod kuće.

Sustav filtriranja primljenih pritužbi ne funkcionira

U Izvješću je navedeno kako je Pravobraniteljica radila na ukupno **1.993 predmeta** od kojih su **515 bile pritužbe radi zaštite od diskriminacije**, što znači da se više od **74% ostalih predmeta odnosilo na predmete koji uopće nisu bili diskriminacija**. Isti se obrazac poslovanja ponavlja zadnjih nekoliko godina. U 2019. g. su bila 124 slučaja diskriminacije od 503 pritužbe; u 2018. g. 131 slučaj diskriminacije od 384 pritužbe, u 2017.g. 98 slučaja diskriminacije od 362 pritužbe, u 2016.g. 209 od 479 i tako godinama unatrag. **Stječe se dojam kako ne postoji pravilan sustav filtriranja dobivenih pritužbi koje dolaze na ured Pravobraniteljice već se resursi nerazborito troše, kako financijski, tako i vremenski na evaluaciju svih pristiglih pritužbi, slučajno ili namjerno.**

Područje zdravstvene skrbi

Pravobraniteljica je iznijela pandemijsku problematiku smanjenja dostupnosti i kvalitete zdravstvene skrbi pri čemu je poseban naglasak stavila na: pratnju na porodu, carski rez i prekid trudnoće. Smatramo neprihvatljivim da se izjednačava važnost svega navedenog a to nam pokazuje da će se Pravobraniteljica u svom radu i dalje nastavljati zalagati za pravo na pobačaj **suprotno njenoj navodno nepristranoj ulozi.**

Spolne i rodne manjine

Iz Izvješća se stječe dojam kako Pravobraniteljica djeluje pod utjecajem intenzivnog dugogodišnjeg pritiska LGBT lobista s obzirom na to da se **bavi ideološkim temama koje ni na kakav način ne mogu pripadati području tematike ravnopravnosti spolova**. Stječe se dojam kako ured pravobraniteljice djeluje kao glasnogovornik lijevo-liberalnih udruga.

Pravobraniteljica je velik prostor u Izvješću posvetila skretanju pažnje na podatke vezane uz sklapanje životnih partnerstva homoseksualnih osoba, navodeći boldanim slovima da su sklopljena 66 partnerstva dok istovremeno ne spominje **broj sklopljenih brakova koji iznosi čak 15 196** (prema statističkom izvješću Državnog zavoda za statistiku Prirodno kretanje stanovništva u 2020. izdanom u 2021.) što je 230 puta više.

Također u istom odlomku navodi kako je primila nekoliko pritužbi na diskriminaciju zbog okolnosti da je tadašnje Ministarstvo uprave pokrenulo novu uslugu e-Prijava vjenčanja u okviru sustava e-Građani čime se omogućava prijava sklapanja braka u građanskom obliku putem interneta, a istovremeno nije omogućena istovrsna usluga osobama koje namjeravaju sklopiti životno partnerstvo. S obzirom na to da je **brak Ustavom zaštićen kao zajednica muškarca i žene, nejasno je kako Pravobraniteljica smatra mogućim izjednačiti tu zajednicu sa sklapanjem životnog partnerstva.**

Udruga „U ime obitelji“
Vankina ulica 2, 10000 Zagreb, Croatia
OIB: 27741674988
e-mail: info@uimeobitelji.net
IBAN: HR5223600001102351957
SWIFT CODE/BIC: ZABHR2X

Objektivno gledano, tema rodnog identiteta i pratećih fenomena još uvijek se u većoj mjeri može definirati kao jedna od ideologija koja isključuje neistomišljenike u znanosti, civilnom društvu i politici te smatramo da joj nije mjesto u području djelovanja neovisnog tijela koje se zalaže, ili bi barem trebalo, za **ravnopravnost spolova**. Iz Izvješća je jasno vidljivo kako Pravobraniteljica opetovano spominje pojam rodni, čak i u **kontekstu rodno osjetljivog proračuna iako nije jasno na što se to odnosi**.

Indikativno je primijetiti kako se **kod većine pritužbi koje Pravobraniteljica navodi u svom Izvješću točno navodi konkretni broj pritužbi dok se kod tematike prava transrodnih osoba samo navodi kako je zaprimljen veći broj pritužbi** (npr. pritužbe za sporost Nacionalnog zdravstvenog vijeća (NZV) u donošenju mišljenja o promjeni spola ili odabira života u drugom rodnom identitetu, str.125) čime se zavaravajuće odnosi prema broju tih pritužbi kojih je u stvarnosti tek neznatan broj u odnosu na ukupnu brojku svih pristiglih pritužbi. Tako Pravobraniteljica uskraćuje javnosti uvid u važan aspekt dotične problematike.

Pravobraniteljica izražava sklonost ideološkim vrijednostima nauštrb diskriminaciji na temelju spola što joj je primarna uloga. Smatramo da u ovom Izvješću nema mjesta za „poduke“ javnosti uopćenim navodima koji u konačnici nisu niti usklađeni sa znanstvenim istraživanjima u ovom području, da je „biti transpolna, transrodna ili rodno nenormativna osoba stvar je ljudske raznolikosti i različitosti, a ne patologije“ (str.126).

Izuzetno je zabrinjavajuća preporuka Pravobraniteljice da se treba „organizirati sustavnu izobrazbu u svim odgojno-obrazovnim ustanovama o transrodnosti, poticati i organizirati kampanje senzibiliziranja javnosti za ravnopravno prihvaćanje i detabuizaciju transrodnih osoba na svim društvenim razinama“ jer njome pokazuje prekoračenje nadležnosti svojih ovlasti koje ni u kojem slučaju ne smiju biti prodor ideologija u odgojno-obrazovne ustanove.

Pravobraniteljica je u opsežnom intervjuu za portal Srednja.hr na temu ravnopravnosti spolova u području obrazovanja, između ostalog, naglasila svoje mišljenje da „stereotipne rodne uloge često imaju ograničavajući učinak na djecu u razvojnom smislu“. Suprotno brojnim istraživanjima, Pravobraniteljica tvrdi da je tipična pogreška do koje se dolazi u odgoju i obrazovanju izostanak sluha za dječje afinitete te se djecu automatski usmjerava u okvire tradicionalno uvriježene za njihov spol.

Navedenim izjavama pokazala je elementarno nepoznavanje neospornih činjenica da dječaci i djevojčice urođeno imaju različite potrebe i stilove učenja sukladno svom biološkom spolu. Ovdje nije riječ o pristranosti prema spolovima, već činjenici na koju ukazuje dugogodišnje iskustvo i razna psihološka istraživanja (1.N. Sandstrom, J. Kaufman, S. A. Huettel. Males and females use different distal cues in a virtual environment navigation task. Brain Research: Cognitive Brain Research, 1998, 6:351-360; 2. María Elena Cordero, Carlos Valenzuela, Rafael Torres, Angel Rodriguez, “Sexual dimorphism in number and proportion of neurons in the human median raphe nucleus,” Developmental Brain Research, 124:43-52,2000.; 3. John

Udruga „U ime obitelji“
Vankina ulica 2, 10000 Zagreb, Croatia
OIB: 27741674988
e-mail: info@uimeobitelji.net
IBAN: HR5223600001102351957
SWIFT CODE/BIC: ZABHR2X

F. Corso, “Age and sex differences in thresholds”, Journal of the Acoustical Society of America, 31:489-507, 1959.; 4. William Killgore, Mika Oki, and Deborah Yurgelun-Todd. Sex-specific developmental changes in amygdala responses to affective faces. NeuroReport, 2001, 12:427-433.; 5. Tracey J. Shores & George Miesegaes. Testosterone in utero and at birth dictates how stressful experience will affect learning in adulthood. Proceedings of the National Academy of Sciences, 99:13955-13960, October 15, 2002.)

Navest ćemo još neke relevantne razlike. Prema studiji iz 2001. godine, žene koriste lijevu i desnu moždanu hemisferu za obradu govora, dok muškarci koriste samo lijevu. Općenito, muškarci koriste jedno područje mozga za neku aktivnost, dok žene koriste više moždanih regija. Studije pokazuju da žene bolje odgovaraju na upute koju uključuju podatke o tome što će vidjeti i čuti, dok muškarci preferiraju apstraktne upute. Mozak djevojčica se razvija kroz adolescenciju na takav način da djevojčice mogu bolje razgovarati o svojim osjećajima, dok dječaci ne. Nadalje, istraživanja ukazuju na bitne fiziološke razlike u mozgu, čak i u predadolescentnih djevojčica i dječaka. Npr., sedmogodišnja djevojčica čuje bolje od dječaka.

Sve ove fizičke razlike vode do razlika u tome kako djevojčice i dječaci uče, čime se neosporno dokazuje kako su uvjetovane spolnim razlikama a ne na temelju rodni stereotipa kako navodi Pravobraniteljica koja smatra da rodni stereotipi predstavljaju prepreku za ostvarivanje ravnopravnosti spolova.

Svoju pristranost naglašava i nepotrebnim isticanjem kako „nažalost“ Građanski odgoj i obrazovanje još nema status zasebnog nastavnog predmeta (str.134), iako ne navodi nikakve argumente za to niti objašnjava kako je način poduke građanskog odgoja povezan sa suzbijanjem diskriminacije.

Selektivnost pri uključivanju u pojedine predmete

Pravobraniteljica je propustila uključivanje u slučaj medijskog korištenja fotografije jedne saborske zastupnice u visokom stupnju trudnoće uz opasku kako „nije imala saznanja o njezinom objavljivanju“ (str.147) a očito niti volje da se retroaktivno pozabavi tom temom, što smatramo velikim propustom jer se radilo o jasnoj diskriminaciji u medijima.

Iako bi se rad Pravobraniteljice u jednakoj mjeri trebao odnositi i na muškarce i na žene, pomnim proučavanjem Izvješća jasno je vidljivo kako su prava žena zastupljena u najvećoj mjeri **dok se na muškarce odnosi tek pojedini ulomak Izvješća**, najčešće vezan uz ostvarivanje prava na roditeljsku skrb ili kad navodi da je broj očeva koji se odlučuju na korištenje roditeljskog dopusta u padu u odnosu na ranija razdoblja.

Pravobraniteljica se u Izvješću bavi i, po njoj spornim, **pitanjem posljedica patrijarhalnog nasljeđa koje se „još uvijek iskorjenjuje vrlo sporim tempom“** (str.128) čime pokazuje

Udruga „U ime obitelji“
Vankina ulica 2, 10000 Zagreb, Croatia
OIB: 27741674988
e-mail: info@uimeobitelji.net
IBAN: HR5223600001102351957
SWIFT CODE/BIC: ZABAH2X

kako stavlja velik naglasak na praćenje „modernih“ europskih trendova u kojima se zanemaruje iznimno važna uloga oca u životu obitelji i djece.

Smatramo neprikladnim kod isticanja dobre prakse vezano za reklamne kampanje navoditi konkretan primjer poduzeća (str.140). Ovakvo izdvajanje određenih tvrtki bez jasnih kriterija može biti povezano s prikrivenim reklamiranjem što ne bi smjelo biti slučaj u Izvješću tematike s kojom nema veze.

Fašnik u Imotskom

Pravobraniteljica smatra iznimno važnim posvetiti svoje vrijeme kako bi javnosti ukazala na problem tradicionalnog i simboličkog čina spaljivanja fašnika, tzv. krnje u Imotskom koji je prikazao istospolni par s djetetom, iako je to **dugogodišnja tradicija** u narodu kojom se prikazuje satiričko ismijavanje i parodirajući osvrt na društveno-političke okolnosti. Malo je mjesta u Hrvatskoj koja se mogu pohvaliti dugom tradicijom organiziranih pokladnih običaja kao što to može Imotski. Prema nekim pisanim dokumentima, pokladne povorke Imotskim organizirane su još daleke 1860. godine. Primjeri iz prošlih godina nisu smatrani problemom niti pitanjem vezanim za diskriminaciju određene struke, zanimanja i slično (primjer ministra financija Borisa Lalovca iz 2017.g.)

Pravobraniteljica manipulativno koristi Izvješće kako bi dala prostora tematici zakonske zabrane pobačaja koja se provlačila putem medija kroz predizbornu kampanju ističući medijske izjave koordinatorice Hoda za život iz Rijeke, dok je istovremeno izostavila bitne podatke o samoj manifestaciji i broju građana koji su uključeni u podizanje svijesti o znanstvenim činjenicama poput one da **život počinje začecem**. Neosporno je da Pravobraniteljica koristi svaku priliku za stigmatizaciju manifestacija i udruga koje podižu svijest o pravu na život.

Proračun ureda Pravobraniteljice

Posebno je netransparentan način trošenja novca iz budžeta ureda Pravobraniteljice u iznosu od 4.210.228 HRK. Predlažemo da se dostavi detaljno razrađen izvještaj o navedenim troškovima s obzirom na to da je iz Izvješća **nemoguće zaključiti na što je potrošen novac, posebno uzimajući u obzir argumentaciju kako su zbog pandemije bili prisiljeni smanjivati planirane aktivnosti.**

Zaključak

Kao zaključak ističemo nužnost ponovljenog Izvješća koje će **transparentno, objektivno i nepristrano javnosti predočiti rad ureda Pravobraniteljice** za ravnopravnost spolova potkrijepljen argumentiranim činjenicama i precizno navedenim troškovima cijelog ureda koji se sastoji od čak 13 zaposlenika. Smatramo neprihvatljivim da se financijski plan napisao na jednoj (!) stranici od ukupno 244 stranica koliko Izvješće sadrži, a i na toj jednoj stranici nema

Udruga „U ime obitelji“
Vankina ulica 2, 10000 Zagreb, Croatia
OIB: 27741674988
e-mail: info@uimeobitelji.net
IBAN: HR5223600001102351957
SWIFT CODE/BIC: ZABAHK2X

detaljne razrade već samo taksativno nabrojanje proračuna po glavnim stavkama iz čega je nemoguće zaključiti na što se novac potrošio.

Također izražavamo zabrinutost ideološki obojenog Izvješća koje ne ispunjava svrhu svog postojanja, s obzirom na to da gotovo ne postoji niti jedna stranica Izvješća koja barem jednom ne spominje konstrukt „rodni“ i to na zabrinjavajuće zavaravajući način jer se negdje koristi u kontekstu spola (str.133 kod navođenja radnih mjesta) a drugdje u kontekstu rodnog identiteta (str.125 kod navođenja prava transrodnih osoba).

Smatramo važnim prisjetiti se interpretativne izjave Vlade Republike Hrvatske od 22.3.2018. koja glasi: *"Republika Hrvatska smatra da je cilj Konvencije zaštita žena od svih oblika nasilja te sprečavanje, progon i eliminacija nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. Republika Hrvatska smatra da odredbe Konvencije ne sadrže obvezu uvođenja rodne ideologije u hrvatski pravni i obrazovni sustav ni obvezu promjene ustavne definicije braka. Republika Hrvatska smatra da je Konvencija u skladu s odredbama Ustava Republike Hrvatske, posebno s odredbama o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda te će Konvenciju primjenjivati uzimajući u obzir navedene odredbe, načela i vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske."*

Smatramo da Pravobraniteljica treba djelovati u skladu s obvezom da kao neovisno tijelo djeluje nepristrano i više se posvetiti zaštiti radnih prava žena koje se odlučuju na majčinstvo, diskriminaciji žena na radnom mjestu uslijed učestalih bolovanja i slično, što trenutno nije slučaj.

facebook
UlmeObitelji
www.uimeobitelji.net